

Obravnava načrta ukrepanja v primeru pojava borove uvelosti, ki jo povzroča borova ogorčica *Bursaphelenchus xylophilus* (Steiner in Buhner) Nickle 1970, v republiki Sloveniji.

Dušan Jurc

Predstavljeno na: 1. seminar in delavnica iz varstva gozdov, GIS, Ljubljana, 23. 6. 2010

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Zakaj?

- Pojav borove uvelosti oz. razširitev borove ogorčice na ozemlju Slovenije bi povzročila veliko gospodarsko in ekološko škodo,
- zato je uskladitev načrta ukrepanja v primeru pojava med najpomembnejšimi aktualnimi cilji in usmeritvami na fitosanitarnem področju v okviru kmetijstva in gozdarstva

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

EU usmeritve

- Največje tveganje za raznos borove ogorčice je iz PT v druge DČ
- trgovanje z lesom in lesenimi proizvodi
- **Priporočilo Evropske komisije in posveta na PT 2008 je bilo, da bi vse DČ pripravile načrt ukrepanja v primeru izbruha**
- EPPO standard → »contingency plan«,
- ker vsaka izolirana najdba v naravi zahteva čim hitrejše ukrepanje.

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Madeira – nedavna najdba

Posledica trgovine

- EU pripravlja ukrepe za vse DČ
- Cilj zadržati borovo uvelost na PT

PT

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Sistem varstva rastlin v Sloveniji

- Zdravstveno varstvo rastlin je pomemben nacionalni interes, ureja ga Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin
- Kot organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije je bila s tem zakonom ustanovljena Fitosanitarna uprava Republike Slovenije **(FURS)**
- FURS ima upravne in zakonodajne naloge, vodi koordinacijo varstva rastlin, organizira mednarodno sodelovanje in daje strokovne informacije.
- Inšpekcijski nadzor izvaja Fitosanitarna inšpekcija na Inšpektoratu Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano (IRSKGH).

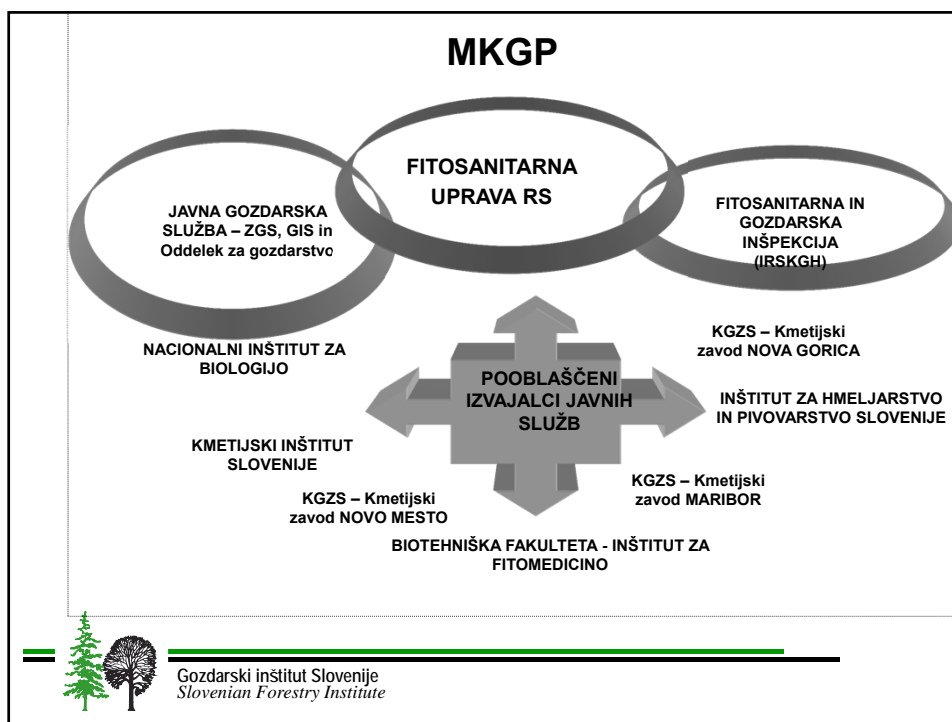
Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Gozdarstvo v sistemu varstva rastlin

- Ker je Zakon o gozdovih (1993) že pred sprejetjem Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (2005) uredil področje zdravstvenega varstva gozdov, so vsa splošna določila in organiziranost na področju gozdarstva ostala enaka, le natančneje so bile definirane naloge, pogoji delovanja, odgovornosti in potek dela.
- Tako so opravila zdravstvenega varstva gozdov kot javna gozdarska služba postala del sistema varstva rastlin v Sloveniji.
- Sektor za gozdarstvo MKGP je odgovorni organ za izvajanje nalog varstva gozdov,
- Gozdarska inšpekcija ima v gozdnem prostoru pristojnosti za izvajanje nalog, ki jih določa Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Namen načrta

- določiti glavne elemente ukrepanja
- hiter in učinkovit odziv pristojnih organov in služb
  - v primeru najdbe borove ogorčice ali
  - pojava borove uvelosti na ozemlju Republike Slovenije,
- Cilj je izkoreninjenje tega škodljivega organizma in s tem preprečitev okoljske in gospodarske škode v parkih, gozdovih in drugem okolju.

Direktorat za gozdarstvo, lovstvo in ribištvo zagotavlja izvajanje načrta posebnega nadzora borove ogorčice, in sicer, da se v sodelovanju s FURS ugotovi navzočnost, meje morebitne razširjenosti oziroma značilnosti populacije borove ogorčice in zagotovi njeno obvladovanje.

Minister, pristojen za gozdarstvo, potrdi sanacijski načrt gozdov, poškodovanih zaradi borove uvelosti, katerega izvedba bo zahtevala prerazporeditev proračunskih sredstev ali financiranje iz proračunske rezerve. Na podlagi načrta sanacije se (so)financira obnova gozda.

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Nujni ukrepi eradikacije

Ob prvem planiranju sredstev po pojavu borove uvelosti Fitosanitarna uprava RS planira proračunska sredstva na postavkah za **uveljavljanje solidarnostne pomoči EU**

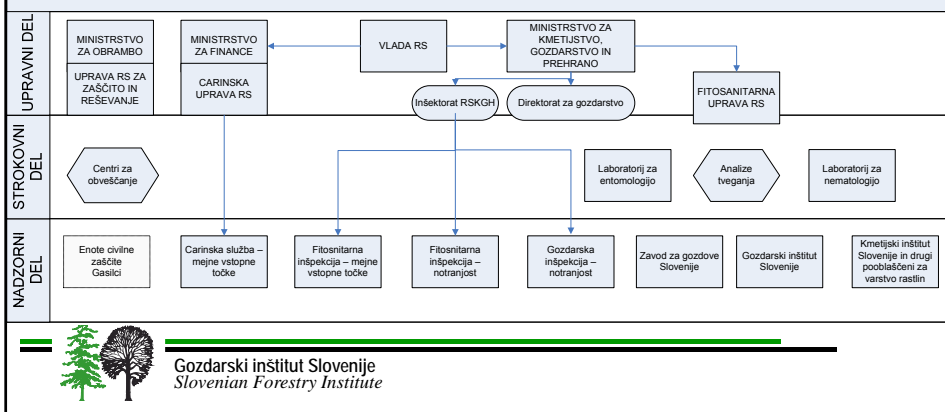
- 9441 Ukrepi za varstvo rastlin – EU (50%)
- 9445 Ukrepi za varstvo rastlin - slovenska udeležba (50%)
- Aktivnosti za stanje nujnih ukrepov so določene načrtu ukrepanja.
- Vključitev sistema financiranja izvedbe načrta ukrepanja kot množičnega pojava rastlinskih škodljivih organizmov v skladu z **Zakonom o odpravi posledic naravnih nesreč**

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Slovenija: izvajalci ukrepanja

POSEBNI NADZOR RASTLINSKIH ŠKODLJIVIH ORGANIZMOV

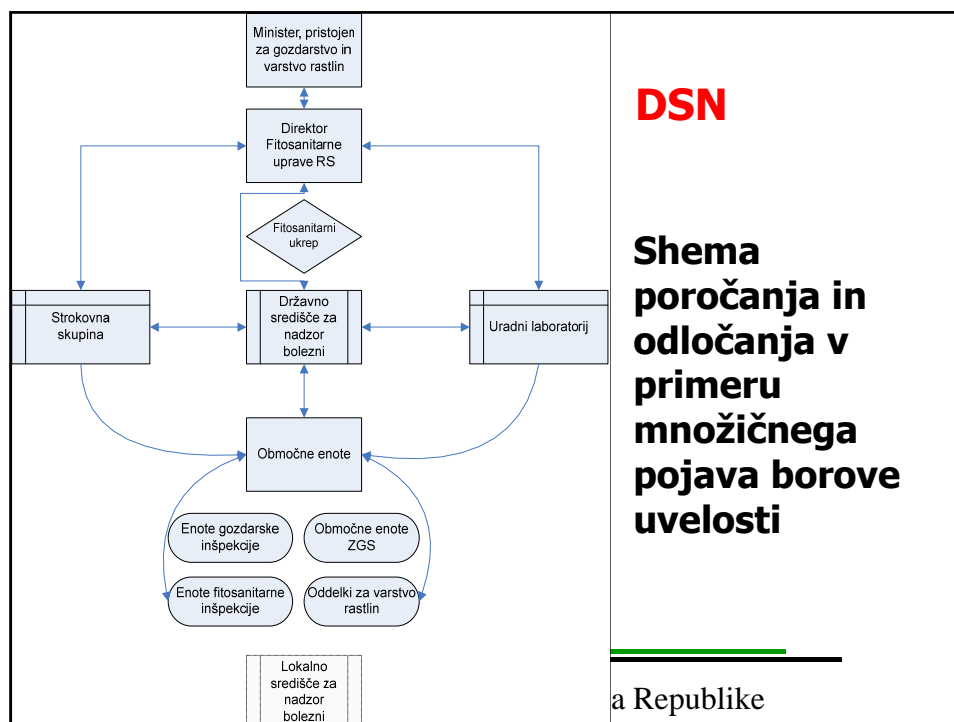

Državno središče za nadzor

- Vodja središča je direktor Fitosanitarne uprave RS.
- Kadar je zaradi logistične izvedbe koordinacije nadzora ustrežnejše, se **oblikuje območna enota DSN** borove uvelosti, ki jo vodi vodja območne enote ZGS oziroma pooblaščen delavec ZGS.
- V območno enoto se povabi predstavnike pogodbenih izvajalcev del, predstavnike lokalnih skupnosti ter lokalne izpostave URSZR.
- **Območna enota sproti poroča Državnemu središču** za nadzor borove uvelosti, da je mogoče vodenje, odločanje in obveščanje javnosti.
- Državno središče operativno določa izvajalce ukrepov, koordinira delo ZGS in drugih izvajalcev ukrepov, opredeli roke za pripravo in izvedbo ukrepov, pripravlja informacije za ministra in Vlado, obvešča javnost...

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Državno središče za nadzor borove uvelosti določi izvajalce ukrepov, koordinira delo ZGS in izvajalcev ukrepov ter določi roke za pripravo in izvedbo ukrepov v dveh delovnih dneh od potrditve pojava borove uvelosti v Sloveniji.

ZGS pripravi predlog Načrta sanacije žarišča v sedmih delovnih dneh od potrditve pojava borove uvelosti v Sloveniji.

Načrt sanacije žarišča po potrebi dopolni in odobri Državno središče za nadzor borove uvelosti.

Ukrepi se morajo pričeti najmanj 10 dni od potrditve pojava borove uvelosti v Sloveniji.

Komisija za izkoreninjenje borove uvelosti

Direktor Fitosanitarne uprave RS imenuje **strokovno skupino za izkoreninjenje borove uvelosti**, ki je sestavljena iz predstavnikov upravnega, inšpekcijskega in strokovnega dela izvajalcev posebnega nadzora borove ogorčice ki:

- prouči, razpravlja in se z vidika strokovne pravilnosti opredeli do vsebin, ki ji jih posreduje FURS ali Državno središče za nadzor borove uvelosti,
- zbira, ureja in ovrednoti podatke, ki pomagajo FURS in MKGP pri vođenju strategije boja proti vnosu in širjenju borove ogorčice,
- predlaga spremembe načrta ukrepanja glede na nova dejstva,
- daje mnenja v konkretnih primerih najdbe borove ogorčice ali borove uvelosti

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Komisija na mestu samem

- Državno središče določi, kateri člani komisije gredo na mesto pojava
- Navzoč vodja odseka za gojenje in varstvo gozdov pristojne območne enote ZGS
- proučijo razmere ter o vseh postopkih na sumljivem območju in poizvedbi pripravijo poročilo
- poročilo posredujejo FURS oziroma Državnemu središču

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Sum ali potrjena najdba

Koordinator posebnega nadzora zbere zlasti naslednje podatke:

- **obseg žarišča** (površina ali število napadenih dreves)
- geografski, orografski in lastniški podatki o **lokaciji najdbe**,
- napadene in ogrožene **gostiteljske rastline** (vrsta, število dreves oziroma lesna zaloga, pokrovnost; v gozdovih dodatno: delež v lesni zalogi oz. površinski delež, razvojna faza oziroma oblika gozda),
- opis oziroma slike simptomov,
- **stopnja razširjenosti napada** in razširjenost materiala, ugodnega za zaleganje in razvoj žagovinarjev (število odmrlih dreves, količina sečnih ostankov, ugodnih za naselitev žagovinarjev, prostorska razporeditev tega materiala),
- **obseg in pomen škode** (karte rabe prostora, karte varovanih območij, karte funkcij gozdov),
- **verjeten izvor** oziroma podatki o pošiljki, s katero je bil vnesen

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Fitosanitarna uprava Republike

Študija o ukrepih in načrt sanacije lokacije

- Na podlagi teh podatkov strokovna komisija izdelava in Fitosanitarni upravi RS posreduje **študijo, ki bo podlaga za nadaljnje ukrepe**, ki jih obravnava Državno središče.
- Državno središče posreduje ministru MKGP v odobritev predlog nadaljnjih ukrepov in Načrt sanacije, ki ga pripravi ZGS

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Načrt sanacije

- Minister, pristojen za gozdarstvo, potrdi sanacijski načrt gozdov, poškodovanih zaradi borove uvelosti, katerega izvedba bo zahtevala prerazporeditev proračunskih sredstev ali financiranje iz proračunske rezerve. **Na podlagi načrta sanacije se (so)financira obnova gozda.**
- Načrt sanacije upošteva tudi Pravilnik o varstvu gozdov

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

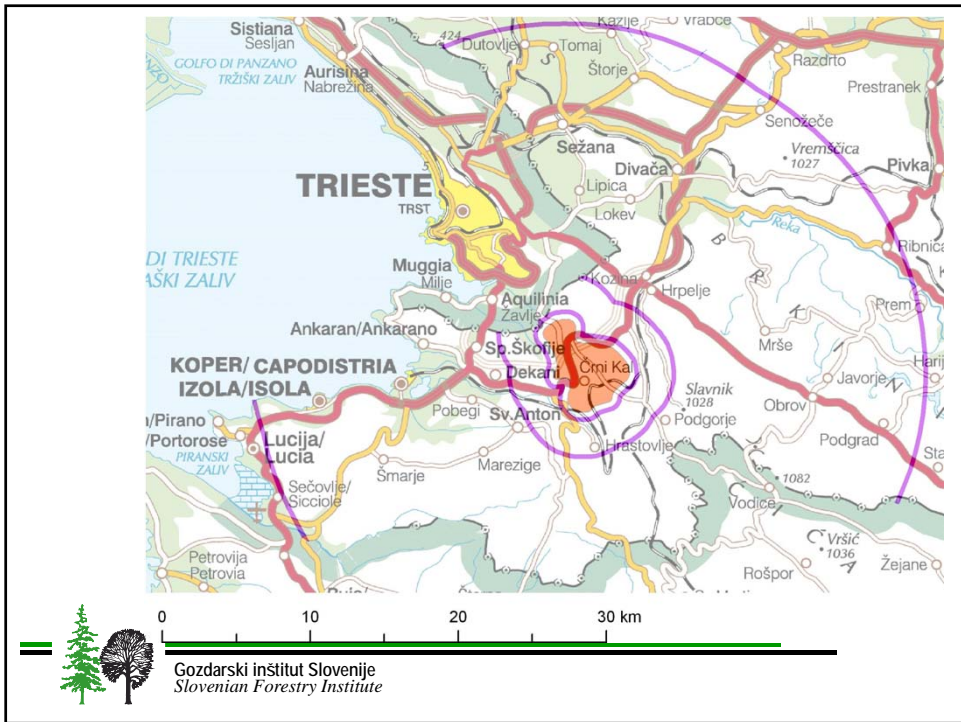
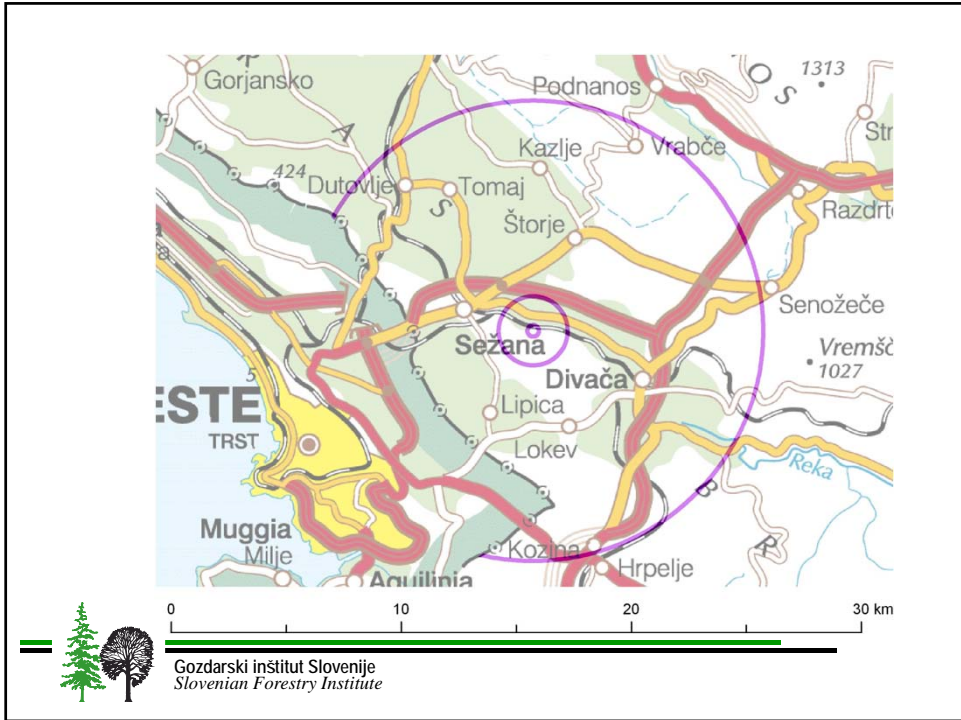
Lokalno obveščanje

- Na lokalnem nivoju za splošne informacije in o izvajanju predpisanih ukrepov v gozdovih skrbi zlasti **Zavod za gozdove Slovenije**, o izvajanju predpisanih ukrepov izven gozdnega prostora pa fitosanitarna in gozdarska inšpekcija

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Fitosanitarna uprava Republike

Na razmejenem območju ZGS z izdajo (generalne) odločbe lastnikom gozdov ter imetnikom posamično rastočega drevja iglavcev izven ureditvenega območja naselij podrobneje določi vrsto ukrepov iz 6. poglavja tega načrta.

Odločba mora biti izpisana tako, da bo imela v drobni posestniški strukturi vlogo obvestila lastnikom (z rokom TAKOJ), medtem ko so za izvedbo del v državnih gozdovih in v večjih gozdnih posestih za izvedbo odgovorni lastniki oz. upravljavci gozdov.

ZGS z odločbo določi potrebna dela za izkoreninjenje borove ogorčice v določenem roku, npr.:

- posek dreves v razmejenem območju,
- izdelava sekancev iz posekanega lesa in sečnih ostankov znotraj razmejenega območja,
- po potrebi prerezovanje, mulčenje ali požig štorov,
- prevoz sekancev (kontejnerji) oziroma posekanega lesa na mesta, kjer bodo sekanci v določenem roku sežgani ali toplotno obdelani.

